

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

4 Ağustos / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Eyyam ı Bahur bütçeyi de buharlaştırırken, TCMB nedenini açıkladı!

- ❑ Şu günlerde küresel ısınmanın bedelini kavurucu sıcaklarla ödüyoruz. Diğer taraftan satın alma gücünü yani bütçeleri buharlaştıran bir etmen olan enflasyon hızında da temmuz ayında rekor kırıldı.
- ❑ TÜİK'in açıkladığı TÜFE oranı temmuzda yüzde 9,49; çoğu ülkenin panik halinde sıkılaştırma adımlarına geçiş yaptığı yıllık enflasyondan bile daha yüksek! Ağustos ayında da bu eğilimin devam etmesi ve Eylül'de bir yataylaşma bekleniyor. Dolayısıyla 2023 , merkez bankasının yıl sonu tahminlerine benzer biçimde en iyimser tahminle yüzde 60 ya da yüzde 70 enflasyonla kayıp bir yıl olarak tarihe geçecek.
- ❑ Haftanın son iş gününde ise "Temmuz Ayı Fiyat Gelişmeleri" raporu yayınlandı.
- ❑ Raporda, tüketici fiyatlarının Temmuz ayında yüzde 9,49 oranındaki yükselişle tarihsel temmuz ayı eğilimine kıyasla yüksek bir artış kaydettiği, yıllık enflasyonun 9,62 puan artarak yüzde 47,83 seviyesinde gerçekleştiği hatırlatıldı ve "Bu gelişmede, vergi ile yönetilen-yönlendirilen kalemlerdeki fiyat artışları yanında, Türk lirasındaki değer kaybı ve ücret artışları etkili olmuştur." denildi.
- ❑ Raporda, "Bu dönemde yıllık enflasyon ana grupların tamamında artmıştır. Aylık bazda incelendiğinde, enerji başta olmak üzere alt gruplar genelinde yüksek artışlar kaydedilmiştir. Enerji grubu fiyatlarındaki artışı vergi ayarlamalarının yanı sıra döviz kuru ve uluslararası petrol fiyatlarındaki gelişmelerin etkisiyle yükselen akaryakıt kalemi sürüklemiştir. Temel mal grubu enflasyonunda kur geçişkenliği yüksek ve hızlı olan dayanıklı tüketim malları belirleyici olmaya devam etmiştir. Hizmet grubu fiyatlarındaki aylık artış alt gruplar geneline yayılarak önceki aya kıyasla belirgin ölçüde güçlenmiştir görüşüne yer verildi.

Türk lirasının reel değeri düşerken, ihracatçı memnun mu?

- ❑ Reel efektif kur, Türk mallarının yabancı mallar cinsinden fiyatını gösterir. Dolayısıyla artması bu malların pahalılaşmasını, tersi ise ucuzlamasını beraberinde getirir.
- ❑ Geçtiğimiz yıldan bu yana yürütülen liralama politikalarıyla reel efektif döviz kuru artış kaydetmiş, bu duruma döviz geliri olan ihracatçı ve turizmciler ise rekabeti olumsuz etkilediği gerekçesi ile eleştiri getirmekteydi.
- ❑ Ekonomi politikasının yön değiştirmesi ile beraber, kurun serbest bırakılması liranın önemli ölçüde değer kaybetmesini beraberinde getirirken, diğer taraftan da ihracat ve turizm açısından istenileni de beraberinde getirdiği söylenebilir mi?
- ❑ Türk Lirası reel döviz kuru endeksi, temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 5,5 aşağı gerileyerek, 48,82 puan oldu. REK, böylelikle 19 ayın en düşük seviyesine indi.
- ❑ Öte yandan ihracatı en çok etkileyen Yİ-ÜFE bazlı reel efektif döviz kuru endeksi Temmuz ayında 81,44 puan oldu. Bir önceki ayın endeksi 85,87 puandan 86,95 puana revize oldu.
- ❑ Türkiye'nin temmuz ayı ihracatının ise alınan ekonomik kararlarla yeniden 20 milyar doların üzerine çıktığı görülüyor.
- ❑ Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, takvim etkisiyle temmuza durağan başlayan ihracatın ikinci yarıda vites yükselttiğini bildirdi.
- ❑ Yedi aylık ihracatta 143,4 milyar dolara ulaşıldığı ve geçen yıllla başa baş noktasında bulunduğu açıklaması da yapıldı.
- ❑ Ancak bugün bir TV kanalına çıkan ihracatçı temsilcisinin kurdaki olumlu değişime rağmen yine de çok yüksek enflasyonun girdi maliyetlerini olumsuz yönde etkilediği yönündeki açıklaması, ekonomideki yapısal sorunlar nedeniyle zor bir patikada ilerlediğimizi göstermekte!

Bankalardaki kredi iştatsızlığı nasıl dŸzeler?

- ❑ Seğimler öncesindeki makro ve mikro ihtiyati tedbirler bankalarda liralasşma ynŸndeki menkul kıymet tutma zorunluluğu ve kredide faiz katsayı sınırlamaları gibi çok sayıda dŸzenlemeyle mevduat ve ardından KKM faizlerinin çok artmasını sağlamış ve kredi/mevduat faiz makasının tersine açılması nedeniyle özellikle ticari kredilerde iştah kaybolmuştu.
- ❑ Ardından gelen yeni ekonomi yönetimiyle bu makro ve mikro ihtiyati tedbirlerde sadeleşmeye gidildi. TL mevduat faizi bŸyŸk lde (yŸzde 30 altı) seviyelere indi, KKM ŸrŸnŸnde likidite fazlasını dŸřŸrmeye yönelik zorunlu karşılık oranı arttırıldı ancak yine de hem likidite tarafında hem de bankaların ticari kredi iştahında belirgin bir iyileşme gözlemlenmedi.
- ❑ 18 Temmuz'da -191.2 milyar liraya kadar dŸřen net fonlama Merkez Bankası'nın hamleleri sonrasında 31 Temmuz itibariyle -46.55 milyar liraya kadar çıkmıştı. Ancak 1 Ağustos itibariyle yeniden -127.3 milyar liraya yŸkseldi. Bankacılık sektrŸ kaynakları halen daha TL likidite fazlasının devam ettiğini ve net fonlamanın ekside bulunduğunu dile getirdi.
- ❑ DŸřŸk kredi faizi, bankaların Hazine destekli KGF, yeşil dnŸřŸm ve teknoloji ile proje finansmanı gibi kredi limitlerinin de çok dŸřŸk (yarısından bile az) bir blŸmŸn reel kesime kullanılmasını beraberinde getirdi.
- ❑ TL mevduat faizindeki dŸřŸř ve politika faizinde oluşacak kademeli artışlarla bir sŸre sonra bankacılık sisteminin de kendi içi olan kredi satma faaliyetine döneceği ise umutla bekleniyor.
- ❑ Elbette ki yŸkselen kredi faizleri firmaların fonlama maliyeti Ÿzerinde yukarı ynlŸ baskı yaratacaktır ancak diğer taraftan hazine destekli ve selektif yatırım/dnŸřŸm kredileri de sisteme gerektiği gibi kanalize olacaktır.
- ❑ Yine artan kredi faizleri bankaların asimetric bilgi nedeniyle bir sŸre sonra kredi musluklarını kısmasını beraberinde getirebilir ancak bu durum yine de şu andaki genel arz iştatsızlığından daha tolere edilebilir bir durum olacaktır.

Bazı düzenlemeler ve olası etkileri

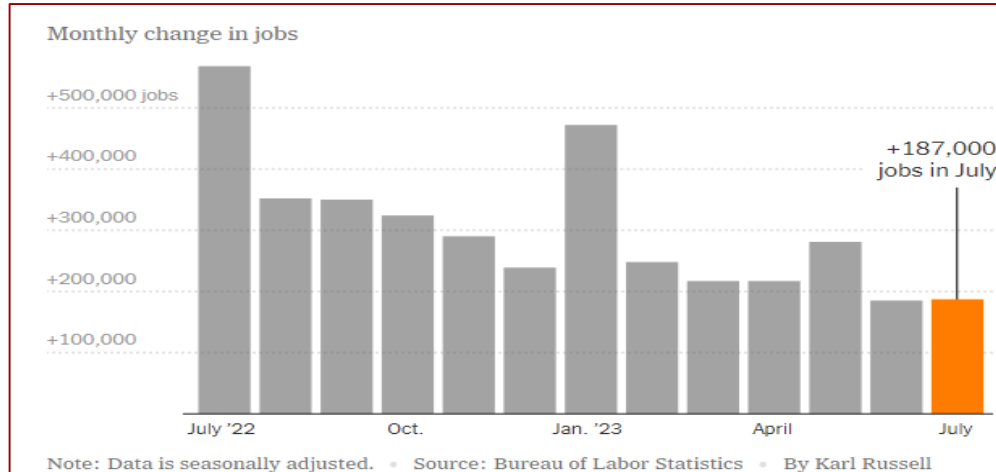
- ❑ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) sermaye yeterliliği standart oranları hesaplamasında dikkate alınan risk ağırlıklarını ihtiyaç kredileri, bireysel kredi kartları, taşıt kredileri ile taşıt teminatlı krediler ve tüketiciler ile yapılacak finansal kiralama işlemleri açısından artırılmasına karar verdi.
- ❑ Ayrıca, kredi kartlarında uygulanan taksitlendirme sürelerinin de havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama ile ilgili yurt dışına ilişkin harcamalarda uygulanmamasına ve bu harcamalarda taksitlendirme yapılmamasına karar verildi.
- ❑ Bu kararın hem yurtdışına döviz çıkartılmasının önüne geçilmesi hem de tüketici talebini baskılamak yönünde ikili bir hedefi var. Karardan ilk başta borsada ulaştırma endeksi etkilenmiş olsa da THY gibi büyük bir markanın çok fazla etkilenmeyeceği ve endekste ağırlığı nedeniyle haftanın son günü yön, tersine çevrildi.
- ❑ Diğer bir düzenleme turizm sektörüne yönelikti: Airbnb ve kayıt dışı kiralanan günlük evlerin önemli gelir kaybı yaşattığı , otellerin doluluk oranları yüzde 50-60'larda kalırken, özellikle Bodrum gibi beldelerde istihdam kayıplarının başladığı yönünde haberler alınıyordu.
- ❑ Bu sorunun da çözümüne yönelik olarak, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, 2023 Yılı Değerlendirme Toplantısı sonrası gerçekleştirdiği açıklamada, Airbnb platformu üzerinden günlük kiralama yapan evlere sertifika belgelendirme şartı getirileceğini belirtti. Bu çözüm de hem turistik tesislerin gelir kaybını önleyecek olup, hem de kayıt dışı konaklamalarda oluşacak kriminal durumların önüne geçilmesini de sağlayacak türden...

Fitch, ABD'nin kredi notunu düşürdü

- ❑ ABD hazine tahvilleri küresel finansta «risksiz» kabul edilir ve hesaplamalarda baz olarak yerini alır. Oysa bu hafta ortaya çıkan bir gelişme artık öyle olmadığını söylüyor...Söyleyen kredi derecelendirme kuruluşu Fitch ,
- ❑ Kurumdan yapılan açıklamada, söz konusu kararın, federal hükümetin 31,4 trilyon dolarlık borç limitine ulaşması ve Hazine Bakanlığının borç limitinin aşılmasını önlemek için aldığı olağanüstü tedbirlerin tükenerek nakit sıkıntısı çekmesine az bir süre kalmasına rağmen borç limitinin artırılması veya askıya alınmasına yönelik bir karara varılmasını engelleyen artan siyasi partizanlığı yansıttığı aktarıldı.
- ❑ Kurum ABD'nin cari açığının 2023'te yüzde 6,3'e çıkmasını , 2025'te GSYİH'nin yüzde 6,9'u bulacağını ayrıca borç-GSYİH oranının 2025 yılına kadar yüzde 118,4'e ulaşacağını öngörmüş.
- ❑ Özetle ABD'nin borç verilerinin en yüksek puan (derece) alan ülkelere kıyasla kötü olduğu gerekçesi öne sürülüyor.
- ❑ FT'da yayınlanan bir makalede Salı günü, savcı Jack Smith, eski ABD başkanı Donald Trump aleyhinde "Amerikan demokrasisinin koltuğuna benzeri görülmemiş bir saldırı" başlattığı iddiasıyla yeni bir iddianame hazırladığını duyurmasıyla aynı gün, kredi derecelendirme kuruluşu Fitch'in Standard & Poor's'un 2011'deki benzer bir hamlesini tekrarladığı yazıyor.
- ❑ Hatırlayacak olursak, 2011'de kurumun başkanı bir süre sonra koltuğunu kaybetmişti. Diğer taraftan ABD'nin neden risksiz bir ülke olarak görüldüğü temelinde ise elbette rezerv para doların sahibi olarak, istediği zaman dolar basıp, borcunu ödeyebilme ayrıcalığı yatıyor ki bu durum dünyanın geri kalanı açısından sinir bozucu olarak nitelenebilir☺

ABD'de işsizlik hala düşüyor...

- ❑ ABD Çalışma Bakanlığı, temmuz ayına ilişkin istihdam raporunu açıkladı. Buna göre, ülkede tarım harici sektörlerde istihdam temmuzda 187 bin kişi arttı. Piyasa beklentilerinin altında yükseliş gösteren tarım dışı istihdam verisinin, bu dönemde 200 bin kişi artması öngörülüyordu. Temmuz ayında istihdam, sağlık, sosyal yardım, finans ve toptan ticaret sektörlerinde arttı.
- ❑ ABD'de işsizlik oranı ise temmuzda 0,1 puan azalarak yüzde 3,5'e geriledi. Piyasa beklentilerinin altında gerçekleşen işsizlik oranı, haziranda yüzde 3,6 olmuştu. Ülkedeki işsiz sayısı temmuzda 116 bin kişi azalarak 5 milyon 841 bine indi. İş gücüne katılım oranı ise bu dönemde değişmeyerek yüzde 62,6 ile Mart 2020'den bu yana en yüksek seviyede kalmaya devam etti.
- ❑ Haftalık ortalama çalışma saati 34,3'e inerken, ABD Merkez Bankası'nın (Fed) dikkatle izlediği ortalama saatlik kazanç yüzde 0,4 artarak 33,74 dolara tırmandı. Piyasa beklentileri ise ortalama saatlik kazancın söz konusu dönemde yüzde 0,3 artması yönündeydi.

Haftadan kalanlar

- ❑ Euro bölgesinde yıllık enflasyon yüzde 5,3'e düşerken, ikinci çeyrekte yüzde 0,3 büyüyerek teknik resesyondan çıktı.
- ❑ Askeri darbe yaşanan Nijer, Batı cephesinin Afrika'da "Sahel" olarak anılan bölgede kalan Batı yanlısı son ülkeydi.
- ❑ İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda eşik değer olan 50'nin altına düşerek 49,9'a geriledi.
- ❑ Dünya Altın Konseyi'nin yayımladığı rapordaki verilere göre TCMB ikinci çeyrekte 132 tonluk altın satarak, altın talebini düşürdü.
- ❑ Karşılıksız çek adedi Haziran 2021'den bu yana en yüksek seviyesini gördü.
- ❑ Çin'de Caixin imalat PMI'yı Temmuz'da daraldı.
- ❑ Otomotiv satışlarında tüm zamanların temmuz ayı rekoru kırıldı.
- ❑ ABD Senatosu'nda silahlı saldırı alarmı verildi. Halktan bölgeden uzak durmaları, binadakilerin ise güvenli yerlere saklanmaları istendi.
- ❑ Dünyanın birçok yerinde yaşanan aşırı sıcakların özellikle Akdeniz bölgesinde turizmde önemli değişikliklere neden olacağı belirtiliyor.
- ❑ Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından esnafın kredi borcu 6 ay ertelendi. Cumhurbaşkanı Kararı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- ❑ Danimarka kökenli A.P. Moller-Maersk Grubu, şirketlerin stoklarını azaltmaya devam ettiği uyarısında bulunarak küresel ticarete derin bir daralma öngördüğünü bildirdi.
- ❑ Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, AB'nin Türkiye ve Birleşmiş Milletlerin (BM) Karadeniz Tahıl Anlaşması'nı sürdürmek için "yorulmak bilmeyen çabalarını" desteklemeye devam edeceğini bildirdi.
- ❑ Borsa İstanbul, haftanın son işlem gününü çifte rekorla tamamlarken; aralıksız yükselişini de 7'nci haftaya taşıdı.

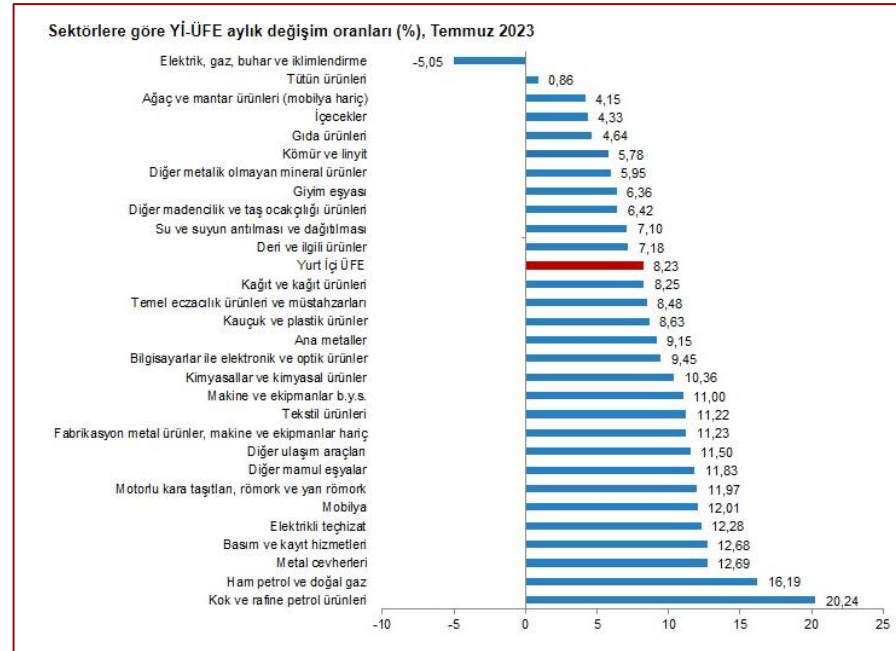
Tüketici Fiyat Endeksi, Temmuz 2023

- ❑ TÜFE'deki (2003=100) değişim 2023 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre %9,49, bir önceki yılın Aralık ayına göre %31,14, bir önceki yılın aynı ayına göre %47,83 ve on iki aylık ortalamalara göre %57,45 olarak gerçekleşti.
- ❑ İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE'deki değişim, 2023 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre %8,92, bir önceki yılın Aralık ayına göre %34,66, bir önceki yılın aynı ayına göre %54,32 ve on iki aylık ortalamalara göre %58,08 olarak gerçekleşti.

Grup	Kapsam	Değişim oranı (%)				Endeks
		Bir önceki aya göre	Bir önceki yılın Aralık ayına göre	Bir önceki yılın aynı ayına göre	On iki aylık ortalamalara göre	
A	Mevsimlik ürünler hariç TÜFE	9,49	31,42	48,27	59,88	1 581,05
B	İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE	8,92	34,66	54,32	58,08	1 280,40
C	Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE	9,61	37,57	56,09	54,72	1 174,19
D	İşlenmemiş gıda, alkollü içecekler ve tütün ürünleri hariç TÜFE	9,41	27,53	43,99	55,98	1 323,87
E	Alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE	9,43	30,91	47,95	57,62	1 441,25
F	Yönetilen-yönlendirilen fiyatlar hariç TÜFE	9,80	37,37	53,86	58,04	1 529,81

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Temmuz 2023

- ❑ Yİ-ÜFE (2003=100) 2023 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre %8,23, bir önceki yılın Aralık ayına göre %24,27, bir önceki yılın aynı ayına göre %44,50 ve on iki aylık ortalamalara göre %78,51 arttı.
- ❑ Aylık azalış gösteren tek alt sektör %5,05 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme oldu. Buna karşılık kok ve rafine petrol ürünleri %20,24, ham petrol ve doğal gaz %16,19, metal cevherleri %12,69 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

Merkezi Yönetim Bütçesinden AR-GE Faaliyetleri İçin Ayrılan Ödenek ve Harcamalar, 2023

- Merkezi yönetim bütçesi verileri kullanılarak yapılan hesaplamalara göre; 2022 yılında Ar-Ge faaliyetleri için gerçekleştirilen harcama 53 milyar 844 milyon TL oldu. Bu sonuca göre, 2022 yılında merkezi yönetim bütçesinden yapılan Ar-Ge harcamalarının merkezi yönetim bütçesi içerisindeki oranı %1,66 oldu. Merkezi yönetim bütçesinden yapılan Ar-Ge harcamalarının 15 trilyon 6 milyar 574 milyon TL olan Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içerisindeki oranı ise %0,36 oldu.
- Bütçe başlangıç ödenekleri esas alınarak hesaplanan tahmini sonuçlara göre; 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinden Ar-Ge faaliyetleri için 76 milyar 101 milyon TL tahsis edildi.

